Р Е П У Б Л И К А Б Ъ Л Г А Р И Я

Ч Е Т И Р И Д Е С Е Т И П Ъ Р В О Н А Р О Д Н О С Ъ Б Р А Н И Е

Проект!

З А К О Н
за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс

(Обн., ДВ, бр. 86 от 28.10.2005 г., в сила от 29.04.2006 г., изм., бр. 46 от 12.06.2007 г., в сила от 1.01.2008 г., изм. и доп., бр. 109 от 20.12.2007 г., в сила от 1.01.2008 г., изм., бр. 69 от 5.08.2008 г., изм. и доп., бр. 109 от 23.12.2008 г., изм., бр. 12 от 13.02.2009 г., в сила от 1.01.2010 г. (*) - изм., бр. 32 от 28.04.2009 г., изм. и доп., бр. 27 от 10.04.2009 г., доп., бр. 33 от 30.04.2009 г.)

§ 1. В чл. 11 се създават нови алинеи 3 и 4 със следното съдържание:

(3) Предвидените в този кодекс процесуални задължения за обвиняемия, пострадалия и другите лица, които участват в наказателното производство, подлежат на доброволно изпълнение.

(4) При неизпълнение на процесуални задължения съдът, прокурорът и разследващите органи са длъжни да вземат предвидените мерки срещу виновните лица.

§ 2. В чл. 12 се създават нови алинеи 3, 4 и 5 със следното съдържание:

(3) Страните и всички участници в наказателното производство са длъжни добросъвестно да упражняват своите процесуални права и точно и в срок да изпълняват своите процесуални задължения.

(4) За неизпълнение на задължение по ал. 3 виновните лица носят съответната отговорност.

(5) Когато в резултат на неизпълнение на процесуално задължение или недобросъвестно упражняване на процесуални права е било отложено действие по разследването, процесуално действие или съдебното заседание, виновното лице се наказва с глоба от петстотин до пет хиляди лева и дължи всички направени разноски във връзка с отлагане на делото.

§ 3. В чл. 15 се създават нови алинеи 5, 6, 7 и 8 със следното съдържание:

(5) Процесуалните права, предвидени в този кодекс, се упражняват по преценка на техните носители.

(6) Процесуалните права могат да се упражняват от лицата, които ги притежават, чрез устно или писмено изявление или чрез предприемане на действия по тяхното изпълнение.

(7) Съдът, прокурорът и разследващите органи не могат да задължат обвиняемия, пострадалия и другите лица, които участват в наказателното производство, да упражняват свои процесуални права.

(8) Процесуалното действие или действието по разследването, установени в този кодекс, се считат за надлежно извършени и когато лицето, с предвидено участие в тях, не е упражнило процесуалните си права, въпреки че е била осигурена възможност за това.

§ 4. В чл. 24 се правят следните допълнения:

1. В ал.1 т. 8, накрая се добавя изразът „или с налагане на административно наказание".

2. Създава се нова т. 12 със следното съдържание:

12. Деецът е съучастник в извършено престъпление, но е съдействал решително за изясняване на обстоятелствата по делото чрез информация или по друг начин, като е предоставил на компетентните органи всички материали във връзка със случая, ако доказването на престъплението е било невъзможно по друг начин.

3. Алинея 3 се отменя.

§ 5. В чл. 46 се правят следните изменения:

1. В ал. 3 се заличава изречение 2 („Неговите писмени указания са задължителни за тях").

2. Създава се нова ал. 4 със следното съдържание:

(4) Писмените указания на по-горестоящия прокурор по длъжност и на прокурора от по-горестоящата прокуратура по въпросите, с които е сезиран, са задължителни за подчинените му прокурори.

3. Досегашната ал. 4 става ал. 5.

§ 6. Чл.57 се изменя така: пред съюза „или" се поставя запетая и след нея се добавя изразът „да заличи следите от престъплението".

§ 7. В чл. 71 ал. 2 се изменя така:

(2) Обвиняемият и свидетелят могат да бъдат доведени принудително без предварително призоваване, когато са се укрили или нямат постоянно местоживеене.

§ 8. Чл. 74, ал. 2 се изменя така:

(2) При смърт на пострадалия, правата му преминават върху неговите наследници.

§ 9. В чл. 94 се правят следните изменения:

1. т. 7 се отменя.

2. ал. 4 се изменя, както следва:

(4) Когато обвиняемият упълномощи защитник, назначеният защитник продължава участието си в наказателното производство като запасен защитник, без право да извършва предвидените в този кодекс действия. Той може да упражнява правата на защитник, ако упълномощеният защитник не се яви при извършване на действието по разследването, друго процесуално действие или в съдебно заседание.

§ 10. В чл. 96 се създава нова ал. 3 със следното съдържание:

(3) При замяната на един защитник с друг защитник по упълномощаване от обвиняемия, съответният компетентен орган назначава служебен защитник, който има правата по чл. 94, ал. 4.

§11. В чл. 118 ал. 2 се изменя, както следва:

(2) Когато протоколите за извършени действия по разследването или отделни процесуални действия не са изготвени, съгласно изискванията на този кодекс, лицата, които са ги съставили, могат да бъдат разпитани като свидетели за обстоятелствата, отраявазени в същите протоколи.

§ 12. В чл. 120 се правят следните изменения:

1. В ал. 3 думата „сто" се заменя с думата „петстотин".

2. В ал. 4 думата „петстотин" се заменя с думата „хиляда".

§ 13. Чл. 124 се изменя така:

Показанията на свидетел, дадени по реда на чл. 141, се преценяват на общо основание с всички доказателства и доказателствени средства.

§ 14. В чл. 133 се създава нова ал. 3 със следното съдържание:

(3) Документите на службата OLAF и на други международни разследващи органи се представят в съда по искане на страните.

§ 15. В чл. 146, ал. 4 да отпадне изразът „под наблюдение на лекар".

§ 16. Чл. 172 се изменя така:

(2) Специалните разузнавателни средства се използват за разкриване и разследване на тежки умишлени престъпления, когато това е невъзможно по друг начин.

§ 17. В чл. 177 се правят следните изменения:

(1) Данните от специалните разузнавателни средства се преценяват на общо основание, заедно с всички доказателства и доказателствени средства.

(2) Резултатите, получени извън направеното искане по чл. 173, могат да се ползват в наказателното производство, когато съдържат данни за друго тежко умишлено престъпление по чл. 172, ал. 2.

(3) В наказателното производство могат да се използват и резултати, получени от прилагането на СРС по реда на ЗСРС за разкриване и разследване на тежки умишлени престъпления. В тези случаи обвиняемият може да поиска техническа експертиза, ако оспорва автентичността или достоверността на ВДС, създадено въз основа на приложените СРС.

§ 18. В чл. 194 се правят следните изменения:

1. В ал. 1 се създава нова т. 4 със следното съдържание:

4. които са в компетентността на разследващия полицай, но съставляват особена фактическа или правна сложност или извършените деяния са с изключителна обществена опасност, установена с постановление на наблюдаващия прокурор.

§ 19. В чл. 200 се правят следните изменения:

Създава се ал.1, чието съдържание повтаря досегашния текст на чл. 200

Създава се нова ал.2 със следното съдържание:

/2/Постановленията на разследващия орган и прокурора могат да се обжалват в едноседмичен срок от получаването им.

§ 20. В чл. 219, алинеи 5, 6 и 7 се изменят, както следва:

(5) Когато обвиняемият не се яви без уважителни причини, разследващият орган отлага предявяването в срок до три денонощия и взема мерки за принудителното му довеждане, като го уведомява писмено, че има право на защитник по упълномощаване и ако желае защитник, следва своевременно да си го осигури.

(6) Когато обвиняемият се яви без защитник, предявяването се отлага за срок до 24 часа, само ако защитата е задължителна или ако обвиняемият не е могъл своевременно да упълномощи защитник.

(7) Когато обвиняемият се яви отново без защитник, разследващият орган му предявява постановлението за привличане.

Досегашната ал. 7 става ал. 8.

§ 21. В чл. 227 се правят следните изменения:

1. Алинеи 2 и 3 се обединяват в една ал. 2 със следното съдържание:

(2) За предявяване на разследването се призовават обвиняемият и пострадалият, ако последният е поискал това. В призовката до обвиняемия се вписват указанията по чл. 219, ал. 5.

2. Алинеи 3, 4 и 5 се изменят и придобиват следното съдържание:

(3) Участието в предявяването на разследването е процесуално право на лицата по ал. 2 и неговото упражняване не е задължително, а зависи само от волята им.

(4) Разследващият орган е длъжен да осигури само необходимите условия за предявяване на разследването, но не и участието на лицата по ал. 2 в това процесуално действие.

(5) Когато обвиняемият се яви без защитник, предявяването на разследването се извършва съответно при условията на чл. 219, ал. 6 и 7.

§ 22. Чл. 228 се изменя така:

1. В алинея 1 след думата „срок" се добавя израза „съгласуван с лицата, участващи в предявяването".

2. В алинея 1 се създава ново второ изречение със следното съдържание:

„Когато първоначално определения срок се окаже обективно недостатъчен, той може да бъде продължен за не повече от три дни".

Създава се нова ал. 4 със следното съдържание:

(4) Когато процедурата по предявяването на разследването е започнала законосъобразно, но за отделни насрочени дати за проучване на материалите не се явява защитник, предявяването не се отлага, нито се назначава задължителна защита. В тези случаи се прилага ал. 1, изр. 2.

§ 23. В чл. 234 се правят следните изменения:

Алинея 1 се изменя и добива следното съдържание:

(1) Разследването се извършва и делото се изпраща на прокурора най-късно в шестмесечен срок от привличането на дееца в качеството му на обвиняем.

§ 24. Чл. 243 се допълва с нова ал. 10 със следното съдържание:

(10) Прекратените наказателни производства на основание чл. 78а НК, които не са били обжалвани се изпращат незабавно на по-горестоящата прокуратура, която се произнася по тяхната правилност и законосъобразност в 30-дневен срок.

§ 25. В чл. 246, ал. 1 се изменя и придобива следната редакция:

Чл. 246 (1) Прокурорът съставя обвинителен акт, когато са събрани необходимите доказателства за разкриване на обективната истина и за повдигане на обвинението пред съда, няма основание за прекратяване или спиране на наказателното производство и не е допуснато отстранимо съществено нарушение на процесуалните правила.

§ 26. В чл. 248 се правят следните изменения и допълнения:

1. Ал. 2 т.3 придобива следното съдържание:

(2) Съдията-докладчик проверява:

3. допуснато ли е съществено процесуално нарушение в досъдебното производство.

2.Създава се нова ал.3 със следното съдържание:

(3) Съществено процесуално нарушение на досъдебното производство, по смисъла на ал. 2, т. 3, ако не е отстранено, е допуснато, когато:

1. досъдебното производство е проведено от некомпетентен орган или в отсъствие на обвиняем, когато присъствието му е задължително, или без участието на защитник, когато защитата е задължителна;

2. на обвиняемия и на пострадалия не са разяснени процесуалните им права или не са осигурени условия за тяхното упражняване и това е ограничило правото им на защита;

3. обвиняемият не е привлечен в това му качество или постановлението за привличане не му е предявено по надлежния ред;

4. на обвиняемия не са предявени доказателствените материали след разследването по вина на разследващия орган;

5. пострадалият и неговият повереник не са допуснати да участват в досъдебното производство или при извършването на отделни действия по разследването, или при предявяване на разследването, в нарушение на закона;

6. разследващият орган не е съставил обвинително заключение, когато това е задължително;

7. с обвинителния акт е допуснато съществено изменение на обстоятелствата, при които е било предявено обвинението, без да са предявени на обвиняемия;

8. обвинителният акт е вътрешно противоречив и не може да се установи, какво е приел прокурорът.

§ 27. В чл. 249 се създават нови алинеи 3, 4 и 5 със следното съдържание:

(3) Указанията на съдията-докладчик по ал. 2 са задължителни за прокурора и разследващите органи по приложението на материалния и процесуалния закон.

(4) Разпореждането на съдията-докладчик по ал. 2 може да бъде обжалвано от заинтересованите страни с частна жалба и частен протест по реда на Глава двадесет и втора.

(5) Когато разпореждането по ал. 2 очевидно противоречи на данните по делото и закона, компетентният въззивен съд може да спре изпълнението му до постановяване на въззивното решение по частната жалба или частния протест.

§ 28. Чл. 256, ал. 4 се изменя, както следва:

(5) Определението по ал. 3 подлежи на обжалване и протестиране по реда на Глава двадесет и втора.

§ 29. В чл. 271 се правят следните изменения и допълнения:

1. Ал. 11 се изменя по следния начин:

(11) Когато делото се отлага, поради неявяване без уважителни причини на:

1. подсъдим - съдът заменя мярката за неотклонение в по-тежка и постановява принудително довеждане за следващото съдебно заседание;

2. защитник - съдът налага глоба и възлага всички направени разноски за съдебното заседание, като съобщава на съответната адвокатска колегия и назначава служебен защитник на подсъдимия;

3. свидетел или вещо лице - съдът налага глоба и може да постанови принудително довеждане за неявилия се свидетел.

2.Създава се нова алинея 12 със следното съдържание:

(12) Друга служебна ангажираност на защитника за същата дата не се счита за уважителна причина за неявяване по делото. При тези обстоятелства защитникът е длъжен да упражни правомощието си по чл. 93, ал. 3, като преупълномощи друг защитник.

3.Създава се нова ал.13 със следното съдържание:

(13) При повторно отлагане на делото поради заболяване на защитника или замяна на защитник от подсъдимия, съдът назначава служебен защитник.

4.Създава се нова ал.14 със следното съдържание:

(14) При явяване на редовно упълномощен защитник служебният остава в залата и присъства на всички съдебни заседания до окончателното приключване на делото в съответната инстанция, като резервен защитник. При всяко следващо неявяване на редовно упълномощения защитник, независимо от причината, резервният защитник поема защитата на подсъдимия.

§ 30. Чл. 287, ал. 1 се променя така:

(1) Когато на съдебното следствие се разкрият обстоятелства, които не са били установени на досъдебното производство, прокурорът повдига ново обвинение, ако тези обстоятелства изменят съществено обстоятелствената част на обвинението или представляват основание за приложение на закон за по-тежко наказуемо престъпление.

§ 31. Чл. 308 се изменя както следва:

(1) Мотивите се изготвят заедно с присъдата.

(2) По дела, които представляват фактическа или правна сложност, мотивите могат да бъдат изготвени и след обявяване на присъдата, но не по-късно от петнадесет дни.

§ 32. Чл. 319, ал. 1 се изменя така:

(1) Жалбата и протестът се подават в петнадесет дневен срок от обявяване на присъдата, а в случаите по чл. 308, ал. 2 - в тридесет дневен срок.

§ 33. Чл. 320, ал. 1 се изменя, както следва:

(1) Жалбата и протестът са писмени. В тях се посочват: съдът, до който се подават; от кого се подават; оплакването срещу присъдата и искането, което се прави. В жалбата и протестът се посочват неизяснените обстоятелства и доказателствата, които следва да се съберат и проверят от въззивния съд.

§ 34. В чл. 335 се правят следните изменения:

1. Отменя се т. 1 на ал. 1.

2. Съдържанието на т. 2 се включва към първата част на ал. 1 и тя придобива следния вид:

(1) Въззивният съд отменя присъдата и връща делото за ново разглеждане на прокурора, когато се установи, че престъплението, за което е образувано производството по тъжба на частния тъжител, е от общ характер.

3. Ал. 2 се изменя така:

(2) Въззивният съд отменя присъдата и връща делото на първата инстанция в случаите по чл. 348, ал. 3 и 4.

4. Създава се нова ал. 3 със следното съдържание:

(3) Когато са налице повторно условията на ал. 2, въззивният съд не връща делото за ново разглеждане, а го решава окончателно по същество.

5. Досегашната ал. 3 става ал. 4 със същото съдържание.

§ 35. Чл. 343 се допълва по следния начин:

Създава се ал. 2 със следното съдържание:

(2) Когато обжалваният съдебен акт е разпореждане на съдия-докладчик по чл. 249, ал. 2, изпълнението на този акт може да бъде спряно и при условията на чл. 249, ал. 4.

§ 36. В чл. 354 се създава нова ал. 4 със следното съдържание:

(4) Ако отмени повторно обжалваната присъда, касационната инстанция връща делото за окончателното му решаване по същество на въззивния съд. Ако бъде обжалвана или протестирана присъдата на въззивния съд, касационната инстанция постановява решение, с което

приключва наказателното производство, без да връща делото за ново разглеждане.

Досегашната ал. 4 става ал. 5.

§ 37. В чл. 356 се създават нови алинеи 5 и 6 със следното съдържание:

(5) Заедно с привличането на лицето като обвиняем по реда на ал. 4, разследващия орган решава и въпроса за мярката за неотклонение и защитата на обвиняемия.

(6) Когато са налице условията за вземане мярка за неотклонение задържане под стража, разследващият орган уведомява незабавно наблюдаващия прокурор, който упражнява правомощията си по чл. 64, ал. 2 и прави искане до съответния първоинстанционен съд за вземане на същата мярка.

(7) Когато е направено искане от прокурора по ал. 6 разследващият орган назначава служебен защитник на обвиняемия, ако не е пожелал или не е в състояние да си ангажира защитник по упълномощаване.

(8) Разследващият орган съобщава служебно на защитника срещу подпис датата на съдебното заседание по вземане мярката за неотклонение, както и датата за предявяване на разследването, която е в срок до седем дни от образуване на производството.

(9) Ако упълномощения защитник не се яви на предявяването на разследването, разследващият орган назначава служебен защитник и насрочва предявяването в срок до 24 часа. По отношение на неявилия се защитник разследващият орган налага глоба и съобщава за поведението му на съответната адвокатска колегия.

Сегашната ал. 5 става нова ал. 10.

§ 38. В чл. 357, ал. 1, т. 4 се отменя израза:

„С постановление за освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание или".

§ 39. В чл. 362 се създава алинея 2 със следното съдържание:

(2) В случаите на незабавно производство се прилагат разпоредбите на чл. 356-361, като съответните срокове за незабавното производство са:

1. по чл. 356, ал. 8 и 10-три дни;
2. по чл. 357, ал. 1 - незабавно;
3. по чл. 357, ал. 3 - не по-късно от пет дни;
4. по чл. 359, ал. 1 и чл. 360 - същите като при бързото производство.

(3) Доколкото за незабавното производство няма особени правила, прилагат се общите правила.

(4) Когато не са спазени предвидените срокове или други изисквания на закона, прокурорът или съдът могат да преобразуват незабавното производство в бързо, а

последното - в производство по общия ред, като събраните доказателства и извършените действия запазват процесуалното си значение.

§ 40. Отменят се: чл. 362, ал. 2-5, чл. 363, 364, 365, 366 и чл. 367.

§ 41. В чл. 369 се правят следните изменения:

В ал. 2 отпада изразът „или съдът не одобри споразумението за решаване на делото"

§ 42. В чл. 369а се добавя изречение второ със следния текст:

„Съкратено съдебно следствие не се допуска и за извършено престъпление по чл. 142б от Наказателния кодекс."

§ 43. В чл. 370 се правят следните изменения:

(1) Решението за предварително изслушване на страните може да се вземе от съда по предложение на прокурора или по искане на подсъдимия.

Създават се нови алинея 2 и 3 със следното съдържание:

(2) Решението за предварително изслушване по чл. 371, т. 1 се взема, ако това е в интерес на правосъдието.

(3) Решението за предварително изслушване по чл. 371, т. 2 се взема, когато подсъдимият има принос за изясняване на обстоятелствата по делото на досъдебното производство и за възстановяване или обезпечаване на причинените от престъплението имуществени вреди.

Сегашната алинея 2 става нова алинея 4.

§ 44. Първото подзаглавие в глава 28 се изменя по следния начин:

Образуване на административно наказателно производство

§ 45. Чл. 375 се изменя по следния начин:

(1) След влизане в сила актовете по чл. 243, ал. 5 и ал. 10, с които наказателното производство е прекратено на основание чл. 78а НК, делото се изпраща на съответния районен съд за образуване на административно наказателно производство.

(2) Доколкото няма особени правила, прилагат се общите правила на административно-наказателното производство.

§ 46. Второто подзаглавие в глава 28 се изменя по следния начин:

Насрочване и разглеждане на делото.

§ 47. Чл. 376 се изменя и допълва по следния начин:

(1) Административно наказателното дело се насрочва и разглежда еднолично от съдия в районния съд.

(2) За съдебното заседание се призовават лицето спрямо което е прекратено наказателното производство и пострадалия.

(3) Неявяването на редовно призовани страни не е пречка за разглеждане на делото. Участието на прокурора не е задължително.

(4) Съдът разглежда делото в рамките на фактическите положения, посочени в прокурорския акт.

(5) Съдът преценява доказателствата, събрани в прекратеното наказателно производство и може да събира нови доказателства само относно основанията, вида и размера на административното наказание.

(6) С решението си съдът може:

1. да наложи административно наказание на виновното лице;
2. да оправдае лицето, привлечено към административна отговорност;
3. да прекрати производството в предвидените от закона случаи.

(7) Решението на съда не подлежи на обжалване.

§ 48. Третото подзаглавие в глава 28 се изменя по следния начин:

Прилагане разпоредбите на закона за административни нарушения и наказания.

§ 49.Чл. 377 се изменя по следния начин:

При решаване на делото се прилагат разпоредбите на чл. 17-21 от Закона за административни нарушения и наказания.

§ 50. Четвъртото подзаглавие в глава 28 се изменя по следния начин:

Освобождаване от наказателна отговорност с решение на съда.

§ 51.Чл. 378 се изменя и допълва по следния начин:

(1) Когато основанията за прилагането на чл. 78а НК се установят в съдебно заседание при разглеждане на наказателно дело от общ характер, първоинстанционният съд постановява решение, с което прекратява наказателното производство, освобождава дееца от наказателна отговорност, налага административно наказание и присъжда съответното обезщетение, ако е предявен граждански иск.

(2) Решението по ал. 1 подлежи на обжалване само в частта относно прекратяване на наказателното производство и освобождаване на подсъдимия от наказателна отговорност.

(3) Когато въззивният съд установи, че подсъдимият неоснователно е бил освободен от наказателна отговорност, постановява решение с което отменява изцяло решението по ал. 1 на първоинстанционния съд и връща делото за ново разглеждане.

(4) Разпоредбите по чл. 375-378 се прилагат съответно и от компетентната военноокръжна прокуратура и компетентния военен съд.

§ 52.Чл. 380 се изменя по следния начин:

(1) Предложението за възобновяване на делото в частта по налагане на административно-наказателната отговорност по чл. 376, ал. 6 и чл. 378, ал. 1, пр. 3 се прави от апелативния, съответно от военно-апелативния съд и се разглежда от апелативния, съответно от военно-апелативния съд и сроковете определени в Закона за административните нарушения и наказания.

Създава се нова алинея трета със следното съдържание:

(3) Възобновяване на делото в частта относно прекратяване на наказателното производство и освобождаване от наказателна отговорност по чл. 378, ал. 1, пр. 3 и ал. 2 се прави по реда и условията предвидени в глава тридесет и трета.

§ 53. В чл. 419, ал. 1 се прави следното изменение:

Чл. 419 (1) На проверка по реда на тази глава подлежат влезлите в сила присъди и решения, включително и решенията на първоинстанционния и въззивния съд по чл. 387, ал. 1, предл. 3 и ал. 2. На проверка по реда на тази глава подлежат и определенията по чл. 243, ал. 5, т. 1 и 2, чл. 382, ал. 7, както и определенията и разпорежданията по чл. 341, ал. 1.

§ 54. Създава се нов чл. 476а, предхождан от подзаглавие със следното съдържание:

Съвместен екип за разследване. Състав и компетентност на неговите членове.

Чл. 476а (1) Съвместният екип за разследване по чл. 476, ал. 3 се състои от:

1. ръководител, който е прокурор във Върховната касационна прокуратура;

2.наблюдаващ прокурор със съответната материална компетентност;

3.разследващи прокурори от компетентната прокуратура или от съответстващата й по степен прокуратура;

4.следовател или разследващ полицай в съответствие с изискуемата разследваща компетентност;

5.командировани членове на екипа по предложение на молещата държава.

(2) Когато разследващ орган, съгласно закона, е прокурор във Върховната касационна прокуратура, ръководител на съвместния екип за разследване е прокурор, завеждащ отдел в същата прокуратура.

(3) Ръководителят на съвместния екип за разследване:

1. осъществява общо ръководство на екипа и на извършваното от него разследване;

2. има компетентността по чл. 46, ал. 3 по отношение на наблюдаващия прокурор;

3. възлага определени действия по разследването и други процесуални действия на наблюдаващия прокурор, разследващия прокурор, на следовател или разследващ полицай, в рамките на тяхната компетентност;

4. възлага действия по разследването на командированите членове на екипа или разрешава извършването на проучвателна, информационна или друга допълнителна дейност, улесняваща разследването;

5. разрешава участие в работата на екипа на представители на Европол, OLAF и други организации след съгласуване със заместник на главния прокурор;

6. осигурява спазването на Закона за класифицираната информация при разследването и предаването на събраните доказателствени материали.

(4) Наблюдаващият прокурор, включен в състава на съвместния екип за разследване, има компетентността на наблюдаващ прокурор по Наказателно-процесуалния кодекс на Република България.

(5) Действията по разследването или други процесуални действия, които не съответстват на закона, се отменят от наблюдаващия прокурор, а когато той бездейства или решението му е неправилно, въпросът се решава окончателно от ръководителя на съвместния екип за разследване.

(6) Командированите членове на съвместния екип за разследване:

1. имат право да присъстват при извършване на действия по разследването;

2. извършват определени действия по разследването и друга допълнителна дейност, улесняваща разследването при условията на чл. 476а, ал. 3, т. 4;

§ 55. Създава се нова глава тридесет и седма със заглавие:

Разглеждане на наказателни дела от частен характер

§ 56. Създава се нов чл. 481 със следното съдържание:

(1)Съдът дава ход на делото когато страните са редовно призовани и се е явил частният тъжител или негов повереник.

(2)Съдът дава ход на делото и когато подсъдимият е редовно призован, но не се явява и не се представлява от упълномощен защитник. Сочена от подсъдимия уважителна причина за отсъствие не е пречка за даване ход на делото. В тези случаи съдът му назначава служебен защитник и отлага делото без да извършва други процесуални действия.

(3)Ако в следващото съдебно заседание се яви упълномощен защитник, служебният остава в залата като резервен такъв и се явява на всяко следващо съдебно заседание.

(4)Отсъствието на подсъдимия или неговия упълномощен защитник от всяко следващо съдебно заседание, независимо от причината, не е пречка за даване ход на делото, когато в залата присъства неговият служебен защитник.

§ 57. Създава се нов чл. 482 със следното съдържание:

(1)В първото съдебно заседание, на което са се явили и двете страни или техни процесуални представители, съдът ги приканва да изложат подробно всички факти и обстоятелства, които са им известни във връзка с повдигнатото обвинение, да вземат становище по заявеното от другата страна, както и да направят доказателствени искания. Съдът предупреждава частния тъжител, че понататък може да прави нови доказателствени искания само във връзка с обстоятелства, на които се е позовал в частната тъжба или в това съдебно заседание. Съдът предупреждава подсъдимия, че в заседанието, на което бъдат събрани всички поискани от частния тажител доказателства, ще му се даде последна възможност да направи свои доказателствени искания.

(2)Ако в това съдебно заседание частният тъжител не направи доказателствени искания и такива не се съдържат в частната тъжба, съдът с определение прекратява наказателното производство и го осъжда да заплати направените по делото разноски.

(3)В същото съдебно заседание съдът се произнася по допустимостта и основателността на направени от страните доказателствени искания и отлага делото за събиране на доказателства.

§ 58. Създава се нов чл. 483 със следното съдържание:

(1)В заседанието, на което са събрани всички поискани от страните доказателства и няма нови искания от тяхна страна, съдът може служебно да разпореди събирането на доказателства, които са от особено съществено значение за разкриване на обективната истина и за правилното решаване на делото, но не са били поискани от страните, в противен случай приключва съдебното следствие.

(2)Когато се налага служебното събиране на доказателства, съдът отлага делото, като уведомява страните, че ако на следващото заседание изисканите доказатества бъдат събрани, в същото ще се произнесе с присъда. Съдът указва на подсъдимия, че в това съдебно заседание ще има последна възможност да даде обяснения, лично или чрез защитника си, но неявяването му, независимо от основателността на причината, няма да бъде пречка за произнасяне на присъда.

§ 59. Създава се нов чл. 483 със следното съдържание:

Доколкото в тази глава няма особени правила, прилагат се правилата за разглеждане на дела от общ характер.

ВНОСИТЕЛИ:

Яне Янев и група народни представители

МОТИВИ

В голяма степен действащият Наказателно-процесуален кодекс /НПК/ не оправда големите обществени очаквания при приемането му преди повече от три години. Макар и сравнително кратък, изминалият период от време е достатъчен, за да се открояят основните несъвършенства на НПК и да се предприемат действия за отстраняването им. Същевременно кодексът е приет твърде скоро, поради което е необосновано приемането на изцяло нов НПК, особено на фона на твърде остарелия и неадекватен на съвременните реалности Наказателен кодекс.

При приемането на действащия НПК очакванията на магистратите, експертната общност и гражданите бяха свързани преди всичко с подобряване на бързината и ефективността на наказателното правораздаване и избягване на излишния либерализъм при определянето на наказания за тежки умишлени престъпления. Въведените преклузивни срокове за разследването на престъпления от общ характер на досъдебна фаза определено възпрепятстваха наказателния процес и доведоха до масова практика прокурорите да искат от висшестоящите си непрестанни удължавания на процесуалните срокове. Изведената до излишна пунктоалност процедура по предявяване на материали по разследването доведе до превръщане на това процесуално действие в някакъв свръхзначим и едва ли не религиозен ритуал. На съдебна фаза наказателният процес се превърна в административно-формален такъв, като на защитата на подсъдимите се позволяваше под всякакви фомални предлози да отлага делата и да протака наказателния процес за неограничено време, чрез използване на нередовна процедура по призоваването, непрестанни здравословни проблеми на обвиняемите и техните защитници, замяна на защитници и пр. Процесуалните права се фетишизираха до такава степен, че например съдът и разследващите органи масово прилагаха института на служебната защита дори в случаите на престъпления, при които такава не е задължителна, нито подсъдимите са пожелали да имат защитник и дори не се явяват в съдебната зала. Всичко това излишно оскъпяваше и забавяше наказателния процес. Въведените специални правила за разглеждане на определени видове дела бе по принцип правилна идея, която обаче се изроди, поради липса на съгласуваност с материално-правните разпоредби на Наказателния кодекс. Това доведе до правни абсурди, като например при дела със съкратено съдебно следствие подсъдимите да получават осъдителни присъди далеч под абсолютния минимум на предвиденото наказание, които по никой начин не комуникираха с обществената опастност на деянията и личностите на подсъдимите. Същевременно, за едно и също обвинение и при сходни обстоятелства непълнолетни подсъдими получават далеч по-тежки санкции, въпреки прокламираното от закона снизходително отношение към тях. Първоинстанционните съдилища са затрупани с наказателни дела по реда на чл. 78а, които макар и разглеждани по специална процедура, се проточват прекомерно дълго време и то при предварително констатирани основания за замяна на наказателната отговорност. В истинска процесуална джунгла се превърнаха делата от частен характер, при които липсата на досъдебна фаза води до прекомерна претовареност на съдебното следствие и многократно отлагане на делата с цел събиране на доказателства. Предвид изключително кратките данвости срокове при престъпленията от частен характер, се

стигна до парадокса преобладаващата част от частните дела да завършват не с присъда, а с определение за прекратяване. Т. е. обезмисли се напълно институтът на частните наказателни дела.

Накратко, съществуващите вратички в НПК за безнаказано недобросъвестно упражняване на процесуални права и съзнателно неизпълнение на процесуални задължения от страна на подсъдимия и неговата защита, формализирането на наказателния процес и на двете му фази с неоснователно усложнени и пунктоални процедури, ненужно утежненият ред за замяна на наказателната отговорност с административна, липсата на облекчени процедури за разглеждане на дела от частен характер и честото разминаване между материалните и процесуалните наказателно-правни норми, доведе до тежки пороци на целия наказателен процес, които накараха обществеността да афишира недоволство от съдебната власт и способността на държавата да организира правилен наказателен процес.

Предложените изменения и допълнения са необходими за яснота и оперативност в работата на разследващите органи и наблюдаващия прокурор, както и за преодоляване възможно пасивно поведение от страна на прокурора. Предлаганите промени ще облекчат в голяма степен работата на първоинстанционните съдилища, особено по частни дела и такива по чл. 78а от Наказателния кодекс.

По съществените от предлаганите изменения са:

Създава се правната фигура на запасния защитник, който участва на процесуално-следствени действия и в съдебни заседания, когато упълномощеният защитник не се яви, независимо от причината или подсъдимият го замени с друг.

Създава се правна възможност когато поради съществени пороци изготвените на досъдебна фаза протоколи от процесуално-следствени действия не могат да се използват като доказателствено средство, съставилите ги лица да бъдат разпитвани като свидетели относно вписаните в тях факти и обстоятелства.

Увеличават се санкциите за свидетели, които не се явят или откажат да свидетелстват.

Засилва се доказателствената тежест на свидетелите с тайна самоличност, чийто показания стават равнопоставено доказателствено средство, наред с използваните други такива.

Създава се правна възможност в наказателния процес да се използват документите, изготвени от международни разследващи организации, каквато е OLAF.

Разширява се приложното поле на специалните разузнавателни средства, които могат да се използват за разкриване и разследване на всяко тежко умишлено престъпление. Протоколите от използване на СРС се равнопоставят на всички останали доказателствени средства в наказателния процес, а събраните данни могат да се използват в наказателното производсто и по друго тежко умишлено престъпление, извън първоначално посоченото. Оперативните данни от СРС могат да се използват за разкриване и разследване на тежки умишлени престъпления, макар и да не са поискани по реда на НПК.

Въвежда се преклузивен срок за обжалване на постановленията на разследващия орган и прокурора.

Облекчава се процедурата по привличане на обвиняемия и предявяване на разследването. Въвежда се принципът, че явяването на обвиняемия за предявяване на

разследването е негово процесуално право, което няма как да се реализира, ако той не желае да го упражни.

Удължава се срокът на разследването от два на шест месеца.

Въвежда се право на прокурора да прекратява наказателните производства при наличие на предпоставките за отпадане на наказателната отговорност по реда на чл. 78а от Наказателния кодекс.

Изяснява се правната същност на понятието тежко процесуално нарушение.

Отсъствието на защитник поради ангажираност по друго дело не се счита за отсъствие по уважителна причина.

Съкращава се срокът за изготвяне на мотивите, като в общия случай те следва да се изготвят от съда едновременно с произнасяне на присъдата.

Въззивната инстанция не може да връща едно дело за повторно разглеждане от първоинстанционния съд повече от веднъж.

Създава се облекчена и ускорена процедура за разглеждане на наказателни дела от частен характер.

ВНОСИТЕЛИ:

Яне Янев и група народни представители